

Enige kritische beschouwingen naar aanleiding van een aantal gevallen van strafoplegging met en zonder T.B.R.-stelling

door dr J. Schuler*

Of wij ons bevinden op forensisch psychiatrisch gebied wordt tot op zekere hoogte mede bepaald door het feit of een bepaalde aan onze zorg toevertrouwde patiënt contact met de justitie heeft gehad. Vandaar dat formeel juridische overwegingen en allerlei administratieve kwesties onderwerp zullen zijn van mijn beschouwingen.

Indien de rechter iemand veroordeelt kan hij een straf opleggen. Is iemand volledig ontoerekenbaar, dan kan hij van strafvervolgging worden ontslagen en strafrechtelijk krankzinnig worden verklaard. Bij verminderde toerekenbaarheid kan een straf en een maatregel worden opgelegd. Met betrekking tot ons onderwerp is alleen de TBR-maatregel aan de orde. Deze maatregel kan uitsluitend worden opgelegd, indien er sprake is van verminderde toerekenbaarheid en indien de ernst van het gepleegde feit mede gezien tegen de achtergrond van de handhaving der openbare orde zulks vordert. Van hen, die slechts een straf opgelegd krijgen, kan tijdens de strafexecutie blijken, dat zij in een psychiatrische inrichting thuis horen. Het is ook mogelijk dat er een zodanige stoornis bestaat dat zonder dat de betreffende krankzinnig is hij toch niet in een gevangenis is te handhaven. De Minister van Justitie heeft de mogelijkheid om deze laatsten over te doen brengen naar een Rijksasiel voor Psychopaten. Een en ander staat omschreven in artikel 120 van de Gevangenismaatregel. Voor plaatsingen in andere inrichtingen dan rijks-inrichtingen wordt artikel 47 van de Gevangenis Maatregel toegepast. Het nieuwe wetsvoorstel met betrekking tot de TBR-stelling bevat bepaalde beperkingen ten aanzien van het opleggen van de TBR-maatregel. In de memorie van toelichting op het nieuwe wetsvoorstel TBR schrijft de minister dan ook dat te voorzien valt, dat zich in de toekomst in gevangnissen meer gedetineerden zullen bevinden aan wie in het verleden een TBR zou zijn opgelegd. Daarom beveelt de minister aan om in de toekomst artikel 120 van de Gevangenismaatregel (respectievelijk artikel 47 G.M.) in ruimer mate toe te passen. Thans worden reeds minder

* Geneesheer-directeur van het Selectie-Instituut voor ter beschikking van de regering gestelden, te Utrecht.

Strafoplegging met en zonder T.B.R.-stelling

TBR-stellingen opgelegd en wordt inderdaad in de laatste drie jaar artikel 120 van de Gevangenis maatregel vaker toegepast.

Om een en ander enigszins te evalueren heb ik alle dossiers nagekeken van hen, die in het jaar 1974 opgenomen werden in het Selectie Instituut in het kader van art. 120 G.M. Wij moeten hier twee groepen onderscheiden, namelijk: zij die alleen een straf opgelegd kregen en zij die bovendien een TBR-stelling kregen. Ik heb mij hierbij ten aanzien van de tevens TBR-gestelden beperkt tot hen, die één jaar of meer gevangenisstraf kregen. Om de grens bij één jaar te trekken is willekeurig en een beetje inconsequent, want naar mijn mening zijn straf en maatregel met betrekking tot de TBR in feite onverenigbaar. Een gevangenisstraf tot 1 jaar acht ik echter nog wel aanvaardbaar. Deze tijd kan vaak min of meer gecompenseerd worden met voorarrest, eventueel hoger beroep en de plaatsingsprocedure in een behandelingsinrichting. Ik heb mij beperkt tot eerste-opnamen.

Thans zal ik U eerst enige cijfers geven: In het Selectie Instituut werden in 1974 244 patiënten opgenomen. Hiervan kwamen 88 patiënten voor de eerste keer. In het jaar 1974 werden 103 mensen TBR gesteld, hieronder waren 8 vrouwen. In het onderstaande staatje treft U gegevens aan over het verloop van de in het Selectie Instituut opgenomen aantallen uitsluitend gestraften en TBR-gestelden, die tevens een straf opgelegd kregen van één jaar of meer, alsmede over het totaal aantal TBR-gestelden over de jaren 1970 t/m 1974.

	uitsluitend gestraften	TBR en één jaar gev.str. of meer	jaarlijks TBR gestelden
1970	0	7	131 waarvan 3 vrouwen
1971	1	11	140 waarvan 3 vrouwen
1972	4	13	114 waarvan 5 vrouwen
1973	18	18	95 waarvan 3 vrouwen
1974	21	20	103 waarvan 8 vrouwen

Het aantal uitsluitend gestraften, dat aangeboden wordt voor plaatsing in een inrichting voor TBR-gestelden neemt dus toe. Het aantal jaarlijks TBR-gestelden neemt duidelijk af. Of het aantal TBR-gestelden met een lange straf toeneemt kan ik niet goed nagaan. Aan de hand van bovenstaand staatje zou men zeggen dat er een tendens is tot toename.

Wat betreft de groep van 20 in 1974 TBR-gestelden met een gevangenisstraf van één jaar of meer zal ik U eerst een aantal algemene gegevens voorleggen.

leeftijdsofbouw	t/m 20 jr.	21 t/m 30 jr.	31 t/m 40 jr.	ouder dan 40 jr.			
	3	7	8	2			
strafduur	1 jr.	1 jr. en 8 mnd.	2 jr.	3 jr.	4 jr.	6 jr.	8 jr.
	5	1	4	3	4	1	1
aantal vonnissen	geen	2 t/m 5	6 t/m 10	11 t/m 20	meer dan 20		
	2	6	6	5	1		

aard van de delikten:	doodslag	11
	poging tot doodslag	1
	poging tot moord	1
	verkrachting	2
	diefstal met geweld	3
	diefstal met geweld de dood t.g.v.	1
	diefstal met geweld met zw. lich.letsel	1
anamnestische bijzonderheden:	jeugd T.B.R.	1
	jeugd T.B.R. v.v.	2
	vroegere T.B.R.	3
	schijn debiliteit/ schijn zw. begaafdheid	4
	zwakbegaafd	4
	psychose/prepsychose	5
	depressie	2
	dementering	1
	suicidepogingen	2

Hieronder volgen een aantal algemene gegevens van de 21 niet TBR-gestelden.

leeftijdsofbouw	t/m 20 jr.	21 t/m 30 jr.	31 t/m 40 jr.	ouder dan 40 jr.
	3	9	8	1
strafduur	0 6 mnd.	8 mnd. 9 mnd.	1 jr. 1 jr.+ 3 mnd.	1 jr.+ 2 jr.+ 6 mnd. 6 mnd.
	1 1	3 1	4 1 3 jr. 5 jr.	1 1 6 jr. 10 jr.
aantal vonnissen	geen 5	2 t/m 5 3	6 t/m 10 4	11 t/m 20 6 meer dan 20 3
aard van de delikten:	doodslag	6		
	poging tot doodslag	1		
	verkrachting	1		
	diefstal	5		
	diefstal met geweld	7		
	landloperij	1		
anamnestische bijzonderheden:	vroeger T.B.R.	4		
	vroeger T.B.R. v.v.	2		
	jeugd T.B.R.	3		
	jeugd T.B.R. v.v.	2		
	schijn debiliteit/ schijn zw. begaafdheid	7		
	zwakbegaafd	2		
	psychose/prepsychose	4		
	depressie	2		
	suicidepogingen	6		
	automutilatie en slikken	5		

De leeftijdsopbouw, de strafduur en het aantal vroegere vonnissen geven mij wat betreft beide groepen patiënten geen aanleiding tot opmerkingen. Bij de 21 uitsluitend gestraften wordt er één vermeld, die geen straf had. Het was een 15-jarige, waarvan de kinderbescherming ons had verzocht voor zijn plaatsing zorg

te willen dragen. Dit is een nieuwe categorie, waarvoor nog geen wettelijke regeling is ontworpen, zoals die bestaat voor volwassen gestraften in de zin van artikel 120/47 van de Gevangenismaatregel.

Wat betreft de aard van de delicten bij de 20 TBR-gestelden, zien we dat er 2 gevallen van verkrachting bij zijn. Hier valt te vermelden dat bij de 11 gevallen van doodslag er drie zijn waarbij er sprake is van een sexueel delict. In 2 gevallen is er sprake van het vermoorden van de partner in verband met een ernstig conflict, terwijl in 1 geval door moeilijkheden met de vrouwelijke partner een ander wordt vermoord. Achter de ene poging tot doodslag gaat een sexueel geweldsdelict schuil. Wat betreft de aard van de delicten bij de niet-TBR-gestelden is er bij de gevallen van doodslag geen een waar sexueel delict aan ten grondslag ligt. Echter bij 3 van de 6 zijn moeilijkheden met de vrouwelijke partner aanleiding om deze of een ander te vermoorden. Onder de vermelde delicten staat ook een geval van landloperij. Hiervoor was de maatregel tot opzending naar een rijksswerkinrichting opgelegd. Dit is feitelijk geen 120-er. De hierop betrekking hebbende procedure staat omschreven in artikel 130 van de Gevangenismaatregel. Blijkbaar komen sexuele en doodsdelicten bij de groep gestraften tevens TBR-gestelden meer voor. De groepen zijn echter zo willekeurig gekozen, dat men zeer voorzichtig moet zijn met verdergaande conclusies.

Wij hebben van beide groepen een aantal andere bijzonderheden genoteerd. Vroegere TBR-stellingen komen voor, maar het zijn er niet zoveel. Opvallend is het betrekkelijk grote aantal schijndebelen of schijnzwakbegaafden bij de niet-TBR-gestelden. Een voorzichtige conclusie uit deze groep gegevens zou kunnen zijn dat zich onder beide groepen nogal wat ernstig psychisch gestoorden bevinden en dat de psychisch gestoorden onder de niet-TBR-gestelden blijkbaar via artikel 120/47 van de Gevangenismaatregel hun weg vinden naar de inrichtingen voor TBR-gestelden.

Het straffen van delinquenten, van wie van te voren is vastgesteld dat zij in ernstige mate geestelijk gestoord zijn acht ik persoonlijk stuitend. Ik heb dan ook getracht na te gaan in welke mate psychiaters mogelijk ertoe bijdroegen dat rechtbanken naast een TBR-stelling bovendien nog een langdurige straf oplegden. Op 21 adviezen, waarbij aan TBR-gestelden tevens straf werd opgelegd, werd eenmaal geadviseerd tot een korte vrijheidsstraf met TBR o.v. en eenmaal tot gevangenisstraf en TBR ov. In het geval waarin tot een korte vrijheidsstraf werd geadviseerd, werd 4 jaar gevangenisstraf en TBR o.v. opgelegd. In het tweede geval waren er drie adviseurs en zij hadden drie verschillende adviezen: a - er zijn geen behandelingsmogelijkheden dus moet de betrokkene maar gestraft worden; b - betrokkene moet gevangenisstraf met TBR o.v. hebben; c - er zijn geen behandelingsmogelijkheden en daarom wordt TBR v.v. voorgesteld.

Het desbetreffende vonnis luidde 2 jaar gevangenisstraf en TBR o.v. In alle andere gevallen werd de gevangenisstraf wel genoemd maar bepaald niet direct geadviseerd. Op de navolgende lijst vindt U de desbetreffende onderdelen van de adviezen weergegeven met het vonnis dat werd gewezen. Ik geef U de verzekering dat het om allemaal diep gestoorde mensen gaat die zeer ernstige feiten hebben gepleegd en die die feiten over het algemeen gesproken opnieuw kunnen plegen.

gevangenisstraf is weinig zinvol	6 jaar gev.str. en TBR o.v. Het Gerechtshof wijst bij dit vonnis op vluchtgevaar naar het buitenland.
vanuit zijn ziekte kan betrokkene aan het begrip straf geen inhoud geven	1 jaar gev.str. en TBR o.v.
gevangenisstraf helpt niet, betrokkene lijdt bovendien aan een depressie	1 jaar gev.str. en TBR o.v.
detentie brengt suicidegevaar mee	4 jaar gev.str. en TBR o.v.
gevangenisstraf is gecontra-indiceerd	1 jaar gev.str. en TBR o.v.
lange gevangenisstraf is uit psychiatrisch oogpunt gecontra-indiceerd	3 jaar gev.str. en TBR o.v.
bij kortere vrijheidsstraf ware deze eventueel ten uitvoer te leggen in een psychiatrische inrichting. (Betrokkene verbleef in een psychiatrische inrichting op het moment van het delikt)	3 jaar gev.str. en TBR o.v.
de behandeling mag niet in tijd gelimiteerd worden. De op te leggen vrijheidsstraf moet beperkt gehouden worden i.v.m. de behandeling	3 jaar gev.str. en TBR o.v.
straf is zinloos en is aan betrokkene niet duidelijk te maken	1 jaar en 6 mnd. gev.str. en TBR o.v. Off. van Just. gaat in beroep:
TBR is zinvoller dan straf	4 jaar gev.str. en TBR o.v. 2 jaar gev.str. en TBR o.v.

Het is wel duidelijk dat het niet aan het psychiatrisch advies ligt, indien rechtbanken naast een TBR nog eens een langdurige gevangenisstraf opleggen. Behalve dat er principiële bezwaren zijn, kan de gang van zaken ook gevolgen hebben voor de betreffende patiënt. Sommigen gaan op grond van volbrachte straf bijvoorbeeld proefverlof claimen. Anderen eisen bij voorbaat dat de behandeling volbracht moet zijn voor de V.I.-datum. Een enkele tracht, omdat hij dezelfde rechten heeft als andere gestraften, bij de Centrale Raad van Advies een procedure aan te spannen om tijdens de duur van zijn straf, zeer tot zijn eigen nadeel, nog niet in een behandelingsinrichting geplaatst te worden. Langer durende straffen kunnen dus eventueel een effectieve behandeling in het kader van de TBR storen.

Van onze groep van 21 gestraften zijn er 7 waarbij men tot op zekere hoogte wel tevreden kan zijn met de gang van zaken. Het

gaat hier in de eerste plaats om vier vroeger langdurig TBR-gestelden, waarbij blijkbaar geen reden was om ze opnieuw TBR te stellen, waarbij het wel zinvol was om te onderzoeken of ze gezien hun huidige toestandbeeld niet beter in een inrichting voor TBR-gestelden konden worden opgenomen. Drie werden ook inderdaad geplaatst, van wie 1 in een psychiatrische inrichting. De vierde werd ook geplaatst, maar werd na korte tijd zeer angstig voor de behandeling, zodat het uiteindelijk toch geïndiceerd leek om hem terug te plaatsen in een gevangenis. Twee anderen waren zwakbegaafden. Een kreeg een psychotraumatische desintegratietoestand. Van zijn straf van 12 maanden waren er nog twee over. Wij slaagden er niet in hem te plaatsen in een psychiatrische inrichting en we hebben betrokkene verder zelf behandeld tot het einde van zijn straf. De andere was een primitieve zwakbegaafde man met 5 jaar gevangenisstraf. Hij had suicidegedachten en leed sterk onder heimweereacties. Met een strafrestant van 1 jaar werd hij geplaatst in een psychiatrische inrichting. Een was de 15-jarige jongen, die niet geplaatst kon worden in een kinderbeschermings-inrichting.

In 9 gevallen was ooit TBR o.v. of v.v. voorgesteld of geadviseerd.

Een 33-jarige alcoholist/zwerver en pleger van kleine diefstallen werd op 29-jarige leeftijd veroordeeld tot 8 maanden gevangenisstraf. Geadviseerd was K.Z. of TBR o.v. Een andere adviseur oordeelde dat een korte straf beter was dan de zeer aanvechtbare langdurende asielering. Inmiddels zijn 4 jaar verstreken en zal men er minder gauw toe overgaan om TBR-stelling te adviseren. Betrokkene blijkt thans aan temporale epilepsie te lijden. Een en ander gaat gepaard met psychotische episoden gekenmerkt door hevige angsten.

Een thans 25-jarige zeer explosief agressieve alcoholist met hevige autoriteitsconflicten, die onder invloed van drank tot van alles in staat is, werd tot 1 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens poging tot doodslag. Vier jaar tevoren en twee jaar tevoren was geadviseerd tot TBR o.v. Inmiddels is er van alles voorgevallen. Betrokkene heeft er nog 1 jaar gevangenisstraf bijgekregen wegens agressie in een penitentiaire inrichting. Hij is er niet beter op geworden en hij had eerder TBR-gesteld kunnen worden.

Een 36-jarige man wordt veroordeeld tot 2 jaar en 6 maanden gevangenisstraf. Op 18-jarige leeftijd begint hij met ontucht met jongeren. Later komt hij tot het plegen van diefstallen. Hij krijgt psychotherapie en zou het in zijn therapie uitstekend doen. Maar hij recidiveert steeds. Op zijn 27e jaar werd reeds TBR v.v. geadviseerd. Op zijn 34e jaar werd geadviseerd tot gevangenisstraf met ingebouwde psychotherapie; als dit niet mogelijk is dan moet TBR o.v. worden opgelegd. Hij krijgt 3 jaar gevangenisstraf. Hij krijgt zijn psychotherapie, welke uitstekend zou verlopen. Vier maanden na ontslag uit detentie pleegt hij een zeer grote diefstal in vereniging. Het advies luidt thans een korte straf

en TBR o.v. De eis is 3 jaar. Het vonnis wordt 9 mnd gev.str. en TBR o.v. Betrokkene gaat in beroep en krijgt 2 jaar en 6 mnd gevangenisstraf. Het strafrestant van 9 maanden is veel te kort voor een intensieve behandeling. Betrokkene wordt geplaatst in een behandelingsinrichting en pleegt van daaruit een delict. Indien hij wel TBR o.v. gekregen zou hebben weet ik niet of het beter zou zijn gegaan.

Een 23-jarige chaotische, onberekenbare, zeer explosief agressieve, instabiele, primitieve man, die diefstallen met afpersing onder dreiging met vuurwapens pleegt, werd op 19-jarige leeftijd met rechtelijke machtiging opgenomen onder de diagnose psychogene desintegratietoestand. In datzelfde jaar wordt TBR overwogen. Vonnis 6 maanden gevangenisstraf. Op zijn 20e jaar wordt geadviseerd tot TBR v.v. Een andere psychiater stelt nog dat TBR onverwerkbaar voor betrokkene zou zijn. Hij krijgt gevangenisstraf en TBR v.v. Op 21-jarige leeftijd wordt opnieuw over betrokkene gerapporteerd. Zou hij geschoten hebben, dan dient hij een TBR o.v. te krijgen, anders zou de TBR v.v. gehandhaafd dienen te worden. Op 22-jarige leeftijd krijgt betrokkene 3 jaar gevangenisstraf. Hij is in geen gevangenis te handhaven en artikel 120 G.M. wordt toegepast. Jaren tevoren had men de TBR v.v. ten uitvoer kunnen leggen.

Een 26-jarige man pleegt in toenemende mate kleine diefstallen en krijgt hiervoor 1 jaar gevangenisstraf. In de anamnese komen automutilatie en een suicidepoging voor. Op 21-jarige leeftijd wordt in een rapport gesteld dat TBR ongewenst is. Na recidive vraagt betrokkene zelf om TBR v.v., hetgeen door rapporteur wordt overgenomen. Enige jaren later wordt opnieuw gerapporteerd. Aan het advies ontleen ik het navolgende:

- a - langdurige straf provoceert recidief;
- b - korte straf kan geen recidief voorkomen;
- c - TBR-stelling maakt de man onvolwaardiger en kan tot nieuwe escalaties leiden.

Betrokkene blijkt dan bereid een straf in kader artikel 120 G.M. te aanvaarden. Hij krijgt dan 1 jaar gevangenisstraf en enige tenuitvoerleggingen, zodat na allerlei procedures toch nog een strafrestant overblijft van 1 jaar door te brengen in een inrichting voor TBR-gestelden. Ik denk dat men met betrokkene inderdaad in een situatie is geraakt dat men niet anders kan. Men was hier waarschijnlijk niet in geraakt, indien men tijdig de TBR v.v. ten uitvoer had gelegd.

Een 22-jarige man die vroeger is beschreven als een disharmonische debiel blijkt normaal begaafd te zijn en hij ontwikkelt zich op 19-jarige leeftijd tot souteneur. Op 21-jarige leeftijd wordt geadviseerd tot TBR o.v. Een andere rapporteur adviseerde toen nog geen TBR op te leggen, maar een straf in een jeugdgevangenis en TBR v.v. Betrokkene kreeg 9 maanden gevangenisstraf. De rapporteur tendeeft nu naar TBR o.v., maar indien de rechtbank tegen de achtergrond van het aspect der openbare orde TBR niet haalbaar acht, dan wordt geadviseerd tot een zodanige

strafduur, dat een reële therapeutische poging in het kader van artikel 120 G.M. mogelijk is. De rechtbank neemt dit over en veroordeelt betrokkene tot een gevangenisstraf van 8 maanden en geeft te kennen het gewenst te achten dat deze straf in een inrichting voor TBR-gestelden ten uitvoer wordt gelegd. Na aftrek van de tijd voor de nodige procedures resten er 5 maanden inrichtingsverblijf. Reeds een jaar te voren was het mogelijk geweest betrokkene TBR o.v. te geven.

Een 24-jarige, massaal drinkende, gevoelige en sterk verdringende man voelt zich getreiterd en misbruikt door zijn echtgenote. Hij doodt haar. Nadien leeft hij op de rand van de psychose. Geadviseerd wordt tot TBR o.v., daar recidive niet uitgesloten is. Er komt een nieuw psychiatrisch rapport. Een detentie zal betrokkene doen desintegreren. Hij kan het beste behandeld worden in een TBR-kliniek met een zo kort mogelijke gevangenisstraf, en directe toepassing van artikel 120 G.M. Als het college dit advies volgt is TBR niet noodzakelijk. Het vonnis luidde 3 jaar gevangenisstraf.

Een 36-jarige, onzekere, infantiele, invalide souteneur doodt in een impuls een man, die vroeger zijn compagnon was en die nu profiteert van een vrouw die vroeger voor betrokkene 'werkte'. Het advies vermeldt: Verminderd toerekenbaar, geen therapeutische mogelijkheden, recidief denkbaar. Vonnis: 10 jaar gevangenisstraf. De Officier van Justitie en betrokkene gaan in hoger beroep. Een nieuwe rapporteur overweegt TBR o.v. of TBR v.v. Zijn uiteindelijke advies wordt gevangenisstraf en TBR o.v. Het Gerechtshof handhaaft de 10 jaar gevangenisstraf en adviseert ten uitvoerlegging in kader artikel 120 G.M.

Een 36-jarige man wordt veroordeeld wegens diefstal, waarbij gebruik gemaakt werd van vuurwapens, tot 5 maanden gevangenisstraf en TBR o.v. Tevoren was hij veroordeeld tot 3 jaar gevangenisstraf, maar door ontvluchting had hij zich hieraan onttrokken. Op het hele pakket werd nu artikel 120 G.M. toegepast. Veertien jaar te voren was reeds geadviseerd tot een TBR v.v. Betrokkene kreeg toen 10 maanden gevangenisstraf, waarvan 3 maanden v.v. Nadien heeft hij nog vele vonnissen gehad.

In de negen besproken gevallen zijn nog mogelijkheden aange-reikt om een wellicht meer juiste gang van zaken te bereiken.

Bij de volgende 5 gevallen komt TBR-stelling in feite *niet* ter sprake.

Een 36-jarige man met een heel nare jeugd komt nog enigszins goed terecht. Zijn vrouw provoceert hem op een vrij geraffineerde manier en scheidt ten slotte van hem. Betrokkene gaat zich te buiten aan veel alcohol en rond zijn kinderen ontstaat met zijn ex-vrouw een situatie, waarin hij haar vermoordt. Betrokkene, hoewel first offender, blijkt een zeer gestoorde persoonlijkheid te zijn. Het advies luidt dat er geen aanleiding is tot TBR-stelling, omdat er geen kans is op recidive. Geadviseerd wordt tot een vrijheidsstraf en toepassing van artikel 120 G.M. Betrokkene

wordt veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf. Het is zeer de vraag of hij ooit zonder de dwang van de TBR-maatregel tot een goede behandelingsinzet zal komen.

Een onzekere, 22-jarige, zich insufficiënt voelende, infantiele man, die fantaseert en confabuleert steekt in een stress situatie waarin hij zich bedreigd voelt een vrouw neer. Het psychiatrisch advies luidt: in detentie zo goed mogelijk psychotherapeutisch en orthopedagogisch behandelen. De mogelijkheid van TBR-stelling maakt blijkbaar geen deel uit van de overwegingen. Betrokkene wordt veroordeeld tot 6 jaar gevangenisstraf.

Een 24-jarige, primitieve analfabeet bedreigt en verkracht onder invloed van alcohol. Een psychiater, die in deze zaak betrokkene is, vindt dat TBR o.v. aangewezen is. De rechtbank vraagt geen rapport. Het vonnis luidt 9 maanden gevangenisstraf. In de gevangenis is betrokkene het mikpunt van spot. Hij wordt overgeplaatst in het kader van artikel 120 G.M. Na alle procedures kan er, gezien het geringe strafrestant, van behandeling geen sprake zijn. Hij moet in verband met een ontvluchting uit de inrichting, waar hij geplaatst was, worden teruggenomen. Hij verblijft dan nog kortdurend in het Selectie Instituut.

Een 17-jarige jongen met vreemd gedrag krijgt na vele sepôts 6 maanden gevangenisstraf. Hij is in het Huis van Bewaring niet te handhaven. Hij verbleef enige tijd bij ons. Het strafrestant was te klein om iets zinnigs voor deze jongen te doen. Wij hebben gewacht tot zijn moeder hem bij ons kwam halen.

Een 20-jarige jongeman heeft reeds twee jeugd-TBR's achter de rug. Betrokkene is onmachtig zich in de maatschappij te handhaven. Hij komt steeds tot diefstallen. Hij krijgt 1 jaar gevangenisstraf. Na allerlei procedures rest uiteindelijk nog 6 maanden gevangenisstraf om in de behandelingsinrichting door te brengen. Dit is veel te kort voor zo'n ernstig gestoorde jongen. Deze man is op deze manier slecht geholpen.

Wat betreft de gestraften bij wie artikel 120 G.M. werd toegepast kan men grofweg zeggen dat dit in ongeveer 1/3 van de gevallen zinvol was. Bij bijna de helft van onze groep van 21 patiënten vraagt men zich af, of men niet beter in een vroeger stadium een TBR o.v. op had kunnen leggen, dan nu gedwongen te zijn de betrokkene in het kader van artikel 120 G.M. te doen behandelen. Bij de laatste 5 gevallen komt men ertoe om zich af te vragen of niet een TBR o.v., dan wel een TBR v.v. met als bijzondere voorwaarde opname in een behandelingsinrichting beter ware geweest.

U zult zich natuurlijk afvragen wat er dan wel tegen is om straf op te leggen met toepassing van artikel 120 van de Gevangenis Maatregel in plaats van TBR o.v. Waarbij ik de principiële vraag nog buiten beschouwing laat naar de zin van de straf en naar de zin van de maatregel. Welnu, indien TBR o.v. is opgelegd, dan is de overheid genoodzaakt voor asielering en zo mogelijk voor behandeling zorg te dragen. Indien de betrokkene een

straf opgelegd krijgt is de overheid slechts gehouden deze straf te executeren. Op welke wijze zij dit doet maakt zij tot op zekere hoogte zelf uit. Ook indien expliciet geadviseerd wordt tot toepassing van artikel 120 G.M., dan staat het de overheid nog vrij dit wel of niet te doen. Dit wel of niet doen is afhankelijk van een procedure. Deze procedure kan 2 à 3 maanden in beslag nemen en is artikel 120 G.M. eenmaal van toepassing verklaard dan kan plaatsing in een inrichting nog eens drie maanden duren. Er zijn dan zes maanden verstreken. Er moet dus een behoorlijke straf opgelegd worden wil men in een behandelingsinrichting iets zinnigs kunnen doen. Hierbij moet men ook rekening houden met V.I.-verlening. Op het Ministerie weet men dit ook en bij minder dan 1 jaar gevangenisstraf begint men niet meer aan een 120-procedure. Dit laatste wil niet zeggen dat, indien hiervoor een acute noodzaak bestaat, niet artikel 120 G.M. zou kunnen worden toegepast ook al is het strafrestant minder dan 1 jaar. Echter bij een straf van 1 jaar is ook dan het strafrestant veelal te klein om nog zinnig met iemand te werken in een behandelingsinrichting. Ook gezien vanuit het behandelingsklimaat geeft een en ander moeilijkheden. TBR-gestelden moeten moeizaam hun proefverlof verkrijgen door zich gedurende enige jaren in te zetten. Een 120-er heeft de zekerheid dat hij vertrekt op de V.I.-datum of de expiratiedatum. Indien men dus inplaats van een TBR o.v. voorstelt iemand in het kader van artikel 120 van de Gevangenis Maatregel te doen behandelen zal men zich terdege moeten bezinnen.

Tenslotte wil ik U een aantal conclusies voorleggen.

1 – Bij zeer ernstige of spectaculaire delicten wordt nog wel eens naast de TBR een niet onaanzienlijke vrijheidsstraf opgelegd. Dit is niet een gevolg van de wijze waarop aan de rechtbanken wordt gerapporteerd.

2 – Er bestaan zeker zinvolle plaatsingen in het kader van artikel 120/47 van de Gevangenis Maatregel. Zelfs bij een kort strafrestant kan er een acute noodzaak zijn tot toepassing van de maatregel.

3 – Soms wordt in een te laat stadium TBR opgelegd.

4 – Indien men in zijn advies aarzelt tussen TBR-stelling en gevangenisstraf met toepassing van artikel 120 G.M. dan verdient TBR-stelling veelal de voorkeur. Men bedenke hierbij ook dat bij onvoldoende strafrestant plaatsing in een behandelingsinrichting weinig zinvol is.

5 – Artikel 120 van de Gevangenis Maatregel mag niet dienen om een noodzakelijke TBR-stelling te omzeilen.

6 – Aan wat men wel noemt 'de ontkrachting van de TBR-maatregel' moet een einde komen. Daardoor zal langdurige strafoplegging bij gelijktijdige TBR-stelling wellicht enigszins beperkt kunnen worden.

7 – Gezien de huidige moeilijkheden rond TBR-stelling en de toepassing van artikel 120/47 van de Gevangenis Maatregel verdienen wetswijzigingen de grootste prudentie.